

UDK: 341.123.043(612)
Biblid 0543-3657, 62 (2011)
God. LXII, br. 1143, str. 5–20
Pregledni članak
Primljen: 21. avgust 2011.

*Miloš HRNJAZ*¹

Ovlašćenja Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija po glavi VII Povelje UN – slučaj Libija

SAŽETAK

Praksa organa Ujedinjenih nacija je veoma je važna ne samo za razumevanje savremenog funkcionisanja ove međunarodne organizacije, već i za razumevanje savremenih međunarodnih odnosa. Autor ukazuje na primenu ovlašćenja Saveta bezbednosti UN po glavi VII Povelje u slučaju situacije u Libiji. Rezolucije 1970 i 1973 Saveta bezbednosti povodom situacije u ovoj afričkoj državi predstavljaju dosledan nastavak primene ovlašćenja ovog organa po glavi VII Povelje u posthladnoratovskom periodu. One, ipak, iznova otvaraju i određena kontroverzna pitanja poput ograničenja pomenutih ovlašćenja i mogućeg narušavanja veoma važne institucionalne ravnoteže u okviru Ujedinjenih nacija.

Ključne reči: Savet bezbednosti, zabrana pretnje silom i upotrebe sile, glava VII Povelje UN, Ujedinjene nacije, Libija.

Uvod

Radikalno promenjeni međunarodni odnosi nastali kao posledica Drugog svetskog rata zahtevali su takođe i radikalnu promenu sistema međunarodnog prava. Jedno od osnovnih obeležja te promene bilo je

¹ Miloš Hrnjaz, Fakultet političkih nauka, Beograd. Ovaj članak rezultat je rada na projektu br. 179076 *Politički identitet Srbije u regionalnom i globalnom kontekstu* koji finansira Ministarstvo za prosvetu i nauku Republike Srbije. Autor koristi priliku da se zahvali svojim studentima. Svakodnevne rasprave sa njima o aktuelnim pitanjima međunarodnog prava inicirale su nastanak ovog teksta. E-mail: miloshrnjaz@gmail.com, miloshrnjaz@fpn.bg.ac.rs.

uvođenje zabrane pretnje silom i upotrebe sile kao jednog od načela na kojima se zasniva Povelja Ujedinjenih nacija. Naime, iako su veoma značajni pokušaji ograničenja upotrebe sile u međunarodnim odnosima postojali i pre donošenja Povelje, tek je ovaj međunarodni ugovor uveo jasnu zabranu pretnje silom i upotrebe sile sa jedina dva izuzetka od ovog načela – samoodbranom i ovlašćenjima Saveta bezbednosti po glavi VII Povelje.²

Od arhitekata Povelje se, ipak, nije moglo očekivati da predvide suštinu i dubinu promena koje su od 1945. godine naovamo zahvatile svet. S obzirom na to da su države članice UN pokazale značajnu uzdržanost po pitanju revidiranja Povelje UN, organima ove međunarodne organizacije ostavljen je nimalo jednostavan zadatak evolucionističkog tumačenja odredaba Povelje koje bi zadovoljilo promenjenu prirodu međunarodnog društva i interesa/ciljeva/vrednosti država koje to društvo tvore.

U pomenutom smislu posebno važno mesto zauzima Savet bezbednosti, zaštita postoji nekoliko razloga. Najpre, samom Poveljom utvrđena je prvenstvena nadležnost Saveta bezbednosti po pitanju održanja mira i bezbednosti u svetu (član 12 Povelje).³ Zatim, Savetu bezbednosti je, čini se sasvim namerno, ostavljena prilična sloboda kako bi se suočio sa situacijama koje prete miru ili narušavaju mir u svetu. Na kraju, stiče se utisak da je, naročito završetkom hladnog rata, uticaj Generalne skupštine Ujedinjenih nacija proporcionalno smanjen u odnosu na Savet bezbednosti, te da je njegova aktivnost sve veća.⁴ Sve su ovo prilično ubedljivi razlozi da istraživanje rezolucija Saveta bezbednosti postane nezaobilazno za sve one koji danas proučavaju međunarodno pravo i međunarodne odnose.

Osnovni cilj ovog rada jeste da sa međunarodnopravne pozicije istraži rezolucije 1970⁵ i 1973⁶ Saveta bezbednosti u slučaju Libije, kao jednog od najaktuelnijih pitanja u međunarodnim odnosima. Zato bi bilo važno dati nekoliko napomena koji bi trebalo da učine jasnijim domet ambicija autora ovog članka. U njemu će se, na slučaju Libije, istražiti teorijski okvir mogućnosti, ali i ograničenja Saveta bezbednosti u smislu primene glave VII Povelje; odnos Saveta bezbednosti sa Međunarodnim krivičnim sudom (*International Criminal Court, ICC*); primena mera predviđenih članovima 41 i 42 Povelje UN u rezolucijama 1970 i 1973; i značaj obaveze poštovanja međunarodnog humanitarnog prava i prava ljudskih prava u pomenutim rezolucijama. Ono što ostaje van domena ovog teksta jeste pitanje – da li je vojnim akcijama u Libiji prekršen mandat Saveta bezbednosti, kao i detaljnija analiza trenutne činjenične situacije u ovoj afričkoj državi,

² Verovatno najobuhvatnije delo međunarodnog prava koje govori o ovom periodu jeste: I. Brownlie, *International Law and the Use of Force by States*, Oxford University Press, 1961.

³ Tekst Povelje UN videti u: Vidan Hadži-Vidanović, Marko Milanović (urs), *Međunarodno javno pravo*, zbirka dokumenata, Beogradski centar za ljudska prava, Beograd, 2005, str. 46.

⁴ Bliže o ovome pogledati: O. Račić, *Ujedinjene nacije između moći i prava*, Službeni glasnik, 2010.

⁵ "Resolution 1970 (2011)", Security Council of the United Nations, 26th February 2011.

⁶ "Resolution 1973 (2011)", Security Council of the United Nations, 17th March 2011.

s obzirom na to da je u ovom trenutku veoma teško doći do pouzdanih informacija u vezi sa ovim pitanjima.

Ovlašćenja Saveta bezbednosti po glavi VII Povelje UN - teorijski okvir

„Održanje međunarodnog mira i bezbednosti i u tu svrhu: preduzimanje efikasnih kolektivnih mera radi sprečavanja i otklanjanja pretnji miru i suzbijanja akata agresije ili drugih povreda mira...” predstavlja osnovni cilj Ujedinjenih nacija.⁷ Ujedinjene nacije nisu prva međunarodna organizacija čiji je cilj održanje međunarodnog mira i bezbednosti, ali postoje bar dve veoma važne činjenice koje je odvajaju od njenih prethodnica. Na prvom mestu, Povelja UN uvela je opštu zabranu pretnje silom i upotrebe sile u međunarodnim odnosima (pre nje su postojala samo ograničenja u ovom kontekstu).⁸ Osim toga, Povelja je uvela i drugačiji sistem kolektivnih mera čiji je cilj sprečavanje i otklanjanje pretnji miru, povreda mira ili agresija. Taj drugačiji sistem je, između ostalog, podrazumevao i donošenje obavezujućih odluka organa UN u ovoj oblasti.

Član 24 Povelje UN predviđa da članovi ove međunarodne organizacije „poveravaju Savetu bezbednosti prvenstveno odgovornost za održanje međunarodnog mira i bezbednosti i saglašavaju se da Savet bezbednosti deluje u njihovo ime pri sprovođenju svojih dužnosti na osnovu ove odgovornosti”.⁹ I drugi članovi Povelje UN potvrđuju nameru njenih tvoraca da Savet bezbednosti dobije ključnu ulogu u održavanju mira i bezbednosti u svetu. Ovakva njegova uloga obezbeđena je pravom da u skladu sa glavom VII Povelje donosi obavezujuće odluke. Na diplomatskoj konferenciji u San Francisku dato je više predloga kojima je osnovni cilj bio da se nadležnosti Saveta bezbednosti po glavi VII umanje.¹⁰ Ti predlozi išli su ili u pravcu povećanja nadležnosti ostalih organa (Generalne skupštine), ili u pravcu ograničavanja slobode izbora Saveta bezbednosti pri donošenju ovakvih odluka. I jedna i druga vrsta predloga bila je odbijena.

Član 39 Povelje UN predviđa da „Savet bezbednosti utvrđuje da li postoji pretnja miru, povreda mira, ili agresija, i daje preporuke ili odlučuje koje će se mere preduzeti... da bi se održali ili vaspostavili međunarodni mir i bezbednost”.¹¹ Na ovaj način Povelja identifikuje tri situacije u kojima

⁷ Član 1 (1) Povelje Ujedinjenih nacija, citirano prema: Vidan Hadži-Vidanović, Marko Milanović (urs), *Međunarodno javno pravo*, zbirka dokumenata, op. cit., str. 46.

⁸ O ovome pogledati, na primer: Đuro Ninčić, *Problem suverenosti u Povelji i praksi Ujedinjenih nacija*, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, 1967.

⁹ Vidan Hadži-Vidanović, Marko Milanović (urs), *Međunarodno javno pravo*, zbirka dokumenata, op. cit., str. 50.

¹⁰ Bliže o ovome pogledati: Bruno Simma (ed.), *The Charter of the United Nations, A Commentary*, Oxford University Press, 1994, pp. 607–608.

¹¹ Vidan Hadži-Vidanović, Marko Milanović (urs), *Međunarodno javno pravo*, zbirka dokumenata, op. cit., str. 52.

je Savet bezbednosti ovlašćen da donosi obavezujuće odluke po glavi VII Povelje: pretnja miru, povreda mira i agresija.¹²

Od svih pojmova koji se pominju u članu 39 Povelje UN, pretnja miru svakako je najšira i može da obuhvati veliki broj različitih situacija. Ovaj pojam je po nekim autorima toliko širok da čak tvrde i sledeće: „Pretnja miru ne mora da bude pitanje činjenica: to jednostavno može da bude stvar odluke”.¹³

Nema nikakve sumnje da je prilikom donošenja Povelje Ujedinjenih nacija Savetu bezbednosti namerno ostavljen veoma širok prostor za odlučivanje o tome šta predstavlja pretnju miru. Ovo potvrđuju i *travaux préparatoires*. Na taj način trebalo je obezbediti efikasnost ovog organa i ispraviti izvesne nedostatke uočene u funkcionisanju Društva naroda. Sa druge strane, veoma široko postavljena ovlašćenja, po mišljenju autora ovog članka, ipak ne mogu biti protumačena kao odsustvo bilo kakvih pravnih ograničenja. Naime, ukoliko bilo koja situacija može da se okarakterise kao pretnja miru, onda je sloboda delovanja Saveta bezbednosti po glavi VII neograničena. Mi ćemo pokušati da pokažemo da ograničenja delovanja Saveta bezbednosti u ovom smislu ipak postoje.¹⁴

Odluke po glavi VII Povelje UN usko su povezane sa konceptom mira, i od tumačenja tog pojma zavisi i tumačenje ovog dela Povelje. Naime, koncept mira može biti shvaćen u svom pozitivnom (širem) i negativnom (užem) vidu. Negativno određenje mira značilo bi odsustvo oružanog sukoba među državama.¹⁵ Direktna posledica ovakve definicije mira jeste da je neophodan uslov postojanja pretnje miru postojanje „mogućnosti nastanka oružanog sukoba između država u kratkom ili srednjem roku”.¹⁶ Sa druge strane, pozitivna definicija mira obuhvata postojanje „prijateljskih odnosa među državama i druge ekonomske, društvene, političke (...) uslove koji su neophodni za društva u kojima na dugi rok neće biti sukoba”.¹⁷

U situaciji u kojoj bi Savet bezbednosti na sebe preuzeo održavanje pozitivnog mira, čini se da bi prostor za donošenje njegovih odluka po članu 39 bio neograničen. Po našem mišljenju, postoji nekoliko argumenata za razumevanje ovlašćenja Saveta bezbednosti kao ovlašćenja održavanja negativno shvaćenog mira u svetu. Prvi od njih je da je Organizacija ujedinjenih nacija osmišljena na složenom mehanizmu ravnoteže između njenih organa. Svaki od organa UN ima specifičnu ulogu u održanju mira i

¹² S obzirom da je za slučaj Libije najvažnije pitanje određenja koncepta pretnje miru, mi ćemo se ovde samo njime i baviti.

¹³ Yoram Dinstein, *War, Aggression and Self-defence*, Cambridge University Press, 2004, p. 251.

¹⁴ Potpuno je drugo pitanje šta se dešava ukoliko Savet bezbednosti ova svoja ograničenja prekrši. Odgovor na ovo pitanje u neku ruku prevazilazi ciljeve i zadati obim ovog teksta. O tome pogledati bliže: Erika De Wet, *The Chapter VII Powers of the United Nations Security Council*, Hart Publishing, 2004.

¹⁵ Bruno Simma (ed.), *The Charter of the United Nations, A Commentary*, op. cit., p. 608.

¹⁶ Erika De Wet, *The Chapter VII Powers of the United Nations Security Council*, op. cit., p. 138.

¹⁷ Ibid., p. 139.

bezbednosti. U tom smislu odredbu da Savet bezbednosti UN ima prvenstvenu odgovornost za održanje mira i bezbednosti ne bi trebalo razumeti kao isključivu odgovornost.¹⁸ Pitanja prevencije strukturalnih uzroka sukoba definišu se pre svega ovlašćenjima Generalne skupštine UN i glavama IX i X Povelje koje se bave međunarodnom privrednom i socijalnom saradnjom, i sastavom i ovlašćenjima Ekonomskog i socijalnog saveta. Savet bezbednosti, za razliku od ovih organa, zbog svoje strukture i sastava nije odgovarajuće telo za rešavanje ovih problema.

Sledeći važan argument za prihvatanje negativne definicije mira u kontekstu primene ovlašćenja Saveta bezbednosti jeste činjenica da prilikom donošenja Povelje Ujedinjenih nacija države članice nisu želele da od Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija naprave svetsku vladu. Iako, naime, prinudne mere Saveta bezbednosti po glavi VII Povelje ne potpadaju pod zabranu mešanja u unutrašnje poslove država članica (član 2 (7) Povelje), namera tvoraca Povelje svakako nije bila da se bilo koja situacija u bilo kojoj državi na svetu smatra dovoljnim povodom za intervenciju Saveta bezbednosti. Ovo nas vraća na negativnu definiciju mira i, čini se ispravan, argument da Savet bezbednosti ima ovlašćenje da reaguje ukoliko postoji mogućnost oružanog sukoba država.

Pretnja miru – slučaj Libija

Tokom 2011. godine Savet bezbednosti Ujedinjenih nacija doneo je dve rezolucije koje su se bavile situacijom u Libiji. Najpre je 26. februara doneo rezoluciju 1970, da bi 17. marta doneo rezoluciju 1973. U rezoluciji 1970 Savet bezbednosti izražava „ozbiljnu zabrinutost zbog situacije u Libijskoj Arapskoj Džamahiriji i osuđuje nasilje i upotrebu sile protiv civila”,¹⁹ snažno se protivi „teškim i sistematičnim povredama ljudskih prava i međunarodnog humanitarnog prava koji su počinjeni u Libijskoj Arapskoj Džamahiriji”²⁰ i odlučuje da dela „po glavi VII Povelje Ujedinjenih nacija, te da preduzme mere predviđene članom 41...”²¹

Već smo istakli da Savet bezbednosti može da donese odluku o primeni mera po glavi VII Povelje UN ukoliko se radi o pretnji miru, povredi mira ili agresiji. Savet bezbednosti u rezoluciji 1970 ni na jednom mestu ne precizira o kojoj se situaciji u Libiji radi. On po slovu Povelje nema ovu obavezu preciziranja, što potvrđuje i tekst velikog broja rezolucija koje je ovaj organ UN doneo po glavi VII Povelje. Uzroci ovakve prakse su različiti, ali među njima svakako ne treba zanemariti pravo veta stalnih članica

¹⁸ Na ovo je upozorio i Međunarodni sud pravde, komentarišući mogućnost ova dva organa da u isto vreme raspravljaju o određenom pitanju. Pogledati, na primer: International Court of Justice, *Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua* (Judgment), 27th June 1986, General List No. 70, para. 91, para. 93 i para. 95.

¹⁹ “Resolution 1970 (2011)”, Security Council of the United Nations, 26th February 2011.

²⁰ Ibid.

²¹ Ibid.

Saveta, te potrebu da se rezolucije zaviju u diplomatski rečnik koji bi bio prihvatljiv svima. U svakom slučaju, rezolucija 1970 bar pominje glavu VII kao osnov delovanja Saveta bezbednosti, što je veoma važno jer je „kompromisna formula koja ostavlja otvorenim pitanje obaveznosti rezolucije veoma loša”.²²

U slučaju Libije, ipak, ne bi trebalo da postoji ozbiljna dilema o načinu na koji je Savet bezbednosti kvalifikovao događaje u ovoj afričkoj državi. S obzirom na to da se ovde ne može govoriti o upotrebi oružanih snaga dveju ili više država, nema nikakve sumnje da je Savet bezbednosti kao osnov svoga delovanja imao na umu pretnju miru. Ovo je potvrđeno i u rezoluciji 1973, u kojoj se izričito navodi da situacija u Libiji „i dalje predstavlja pretnju međunarodnom miru i bezbednosti” (kurziv dodat).²³ Time se, međutim, ne daje odgovor na pitanje zašto je situacija u Libiji okarakterisana kao pretnja miru.

Kao što smo već pomenuli, Savet bezbednosti se u rezoluciji 1970 snažno usprotivio ozbiljnom kršenju ljudskih prava i međunarodnog humanitarnog prava, i to je naveo kao osnov svoga delovanja.²⁴ Znači li to da je on zapravo potpuno odustao od obaveznog postojanja mogućnosti oružanog sukoba država?

Međunarodno humanitarno pravo i pravo ljudskih prava u rezolucijama Saveta bezbednosti – slučaj Libija

Savet bezbednosti se u prvih četrdesetak godina svoje prakse veoma retko pozivao na pitanje poštovanja prava ljudskih prava i međunarodnog humanitarnog prava. Tako je, ilustracije radi, do 1980. godine Savet bezbednosti doneo svega 12 rezolucija u kojima se pozivao na humanitarno pravo, od 1980. do 1990. je taj broj porastao na 36, da bi u periodu od 1993. do 2006. termini povezani sa humanitarnim pravom bili pomenuti u preko 400 rezolucija.²⁵ Postoje dva veoma snažna uzroka ovakvih promena: pad Berlinskog zida i promena u shvatanju načela suverene jednakosti kao jednog od osnovnih načela međunarodnog prava na kojima počiva i Povelja Ujedinjenih nacija. Pad Berlinskog zida je sa jedne strane omogućio efikasnije delovanje Saveta bezbednosti.²⁶ Sa druge strane, promena u pogledu shvatanja koncepta suverenosti može se slikovito predstaviti

²² Bruno Simma (ed.), *The Charter of the United Nations, A Commentary*, op. cit., p. 613.

²³ “Resolution 1973 (2011)”, Security Council of the United Nations, 17th March 2011.

²⁴ Za praksu Saveta bezbednosti u ovom kontekstu pogledati: Georg Nolte, *The Different Functions of the Security Council with Respect to Humanitarian Law*, u: Vaughan Lowe, Adam Roberts, Jennifer Welsh, Dominik Zaum (eds), *The United Nations Security Council and War*, Oxford University Press, 2008, pp. 519–534.

²⁵ Ibid., p. 520.

²⁶ O različitim posledicama ove efikasnosti pogledati, na primer: Obrad Račić, *Ujedinjene nacije između moći i prava*, op. cit.

sledećim rečima nekadašnjeg generalnog sekretara UN Butrosa Galija (*Bhoutros-Ghali*):

„Države su suviše međuzavisne, državne granice su suviše porozne, a transdržavne realnosti (na jednoj strani u oblasti tehnologije i investicija, a na drugoj strani u pogledu siromaštva i bede) su suviše opasne da bi dozvolile egocentrični izolacionizam”.²⁷

Drugim rečima, suverena jednakost više nije mogla biti snažna prepreka delovanju (naročito UN), s obzirom na to da se događaji u jednoj državi vrlo lako mogu prelići (tzv. *spill-over* efekat) na druge. Ovde se, međutim, vraćamo pitanju – da li je mogućnost ovog efekta preliivanja neophodan uslov da Savet bezbednosti deluje po glavi VII Povelje. Ovo pitanje naročito je važno za delovanje Saveta bezbednosti u situacijama nemeđunarodnih oružanih sukoba i teških povreda prava ljudskih prava koje se dešavaju unutar granica jedne države.

S obzirom na to da nam Povelja UN ne daje do kraja jasan odgovor na ovo pitanje, veoma je važno predstaviti dosadašnju praksu Saveta bezbednosti.²⁸ Erika de Wet (*De Wet*) u svojoj veoma temeljnoj studiji o ovlašćenjima Saveta bezbednosti po glavi VII Povelje sasvim ubedljivo pokazuje da je u svojoj dosadašnjoj praksi Savet koristio tzv. „dvostruku strategiju” (*double strategy*).²⁹ Ta strategija podrazumeva doslednu praksu Saveta da u situacijama nemeđunarodnih oružanih sukoba i teških povreda prava ljudskih prava koje se dešavaju unutar granica jedne države te povrede poveže i sa njihovim uticajem na međunarodne odnose. U tom smislu bi kao primere mogli da navedemo i rezolucije Saveta bezbednosti povodom situacije u SFRJ³⁰ ili po pitanju Kosova i Metohije.³¹

Čini se da je i u slučaju Libije Savet bezbednosti ostao dosledan ovakvoj svojoj praksi. Naime, iako je na osnovu rezolucija 1970 i 1973 jasno da je jedan od *motiva* za delovanje Saveta bezbednosti sprečavanje teških i sistematičnih kršenja ljudskih prava i pravila međunarodnog humanitarnog prava, drugi delovi ovih rezolucija otkrivaju pozivanje Saveta na uticaj ovih događaja na međunarodnom planu. Tako se i u rezoluciji 1970 i 1973 podvlači zabrinutost zbog „veoma loše situacije izbeglica koje su zbog nasilja prinuđene da napuste Arapsku Libijsku Džamahiriju...”³² Ovo je, zapravo, jedini deo tih rezolucija u kojem se situacija u Libiji povezuje sa državama u regionu. Pominjanje izbeglica je,

²⁷ Preuzeto iz: Bertrand R. Ramcharan, *The Security Council and the Protection of Human Rights*, Martinus Nijhof Publishers, 2002.

²⁸ Erika De Wet, *The Chapter VII Powers of the United Nations Security Council*, op. cit., pp. 149-174.

²⁹ Ibid.

³⁰ “Resolution 713 (1991)”, Security Council of the United Nations, 25th September 1991.

³¹ “Resolution 1160 (1998)”, Security Council of the United Nations, 31th March 1998, “Resolution 1199 (2011)”, Security Council of the United Nations, 23th September 1998.

³² “Resolution 1970 (2011)”, Security Council of the United Nations, 26th February 2011.

naime, jedan od najčešćih načina na koji Savet bezbednosti povezuje dešavanja u jednoj državi sa pretnjom miru kao osnovom delovanja po glavi VII Povelje.³³

Zanimljivo je, međutim, primetiti jednu razliku. U svojoj rezoluciji 929 (1994) u kojoj se Savet bezbednosti bavi situacijom u Ruandi, ovaj organ Ujedinjenih nacija događanja u ovoj državi kvalifikuje kao „pretnju miru i sigurnosti u regionu” (kurziv dodat).³⁴ Za razliku od toga, situacija u Libiji je, kao što smo već istakli, okarakterisana kao „pretnja međunarodnom miru i bezbednosti” (kurziv dodat).³⁵ Ova razlika podseća nas na druge primere koji se često navode kao izuzeci od primene dvostruke strategije Saveta bezbednosti: Somalija, Sudan, Haiti, Angola, Istočni Timor.³⁶ Nama se čini da je Savet bezbednosti i u ovim primerima ostao dosledan u primeni dvostruke strategije (makar posredno), ali se ne može poreći činjenica da *obaveznost* identifikacije veze između događaja u jednoj državi i opasnosti od efekta prelivanja tih događaja na druge države u njegovim rezolucijama kao da polako bleđi. Izgleda da ovo Obrada Račića navodi na sledeći zaključak:

„Sudeći po dosadašnjoj praksi, pretnju međunarodnom miru i bezbednosti može predstavljati rasprostranjeno kršenje ljudskih prava i međunarodnog humanitarnog prava u situacijama oružanog sukoba, kao i namerno prouzrokovanih patnji civilnog stanovništva i drugih zaštićenih lica... Optimisti će reći da ovakav razvoj (...) govori o poboljšanju položaja pojedinca u međunarodnom poretku. Oni oprezniji, pak, reći će da briga o pojedincu uglavnom zavisi od trenutne raspodele snaga u međunarodnim odnosima...”³⁷

Savet bezbednosti se u rezolucijama 1970 i 1973 na nekoliko mesta pozivao na konkretna pravila prava ljudskih prava i međunarodnog humanitarnog prava koja se krše u Libiji. Pre nego što pređemo na ove delove pomenutih rezolucija, potrebno je dati jednu napomenu. Naime, kao što smo već istakli, Savet bezbednosti se u njima izričito poziva na „povredu ljudskih prava i međunarodnog humanitarnog prava” (kurziv dodat).³⁸ Ovde bi trebalo imati u vidu da je prag primene međunarodnog humanitarnog prava nešto viši od prava ljudskih prava.³⁹ Međunarodno

³³ U tom smislu pogledati, na primer: “Resolution 688 (1991)”, Security Council of the United Nations, 5th May 1991.

³⁴ “Resolution 929 (1994)”, Security Council of the United Nations, 22nd May 1994.

³⁵ “Resolution 1973 (2011)”, Security Council of the United Nations, 17th March 2011.

³⁶ Bliže o ovome pogledati: Erika De Wet, *The Chapter VII Powers of the United Nations Security Council*, op. cit., pp. 149–174; O. Račić, *Ujedinjene nacije između moći i prava*, op. cit., str. 65–66.

³⁷ O. Račić, *Ujedinjene nacije između moći i prava*, op. cit., str. 66.

³⁸ “Resolution 1973 (2011)”, Security Council of the United Nations, 17th March 2011.

³⁹ Ovom prilikom ne možemo se detaljnije upuštati u odnos (primene) međunarodnog humanitarnog prava i prava ljudskih prava. O tome, na primer, pogledati bliže: René Provost, *International Human Rights and Humanitarian Law*, Cambridge University Press, 2002.

humanitarno pravo primenjuje se u međunarodnim i nemeđunarodnim oružanim sukobima.⁴⁰ S obzirom na to da rezolucije 1970 i 1973 na više mesta pominju kršenje pravila međunarodnog humanitarnog prava, a da situacija u Libiji svakako nije mogla biti okarakterisana kao međunarodni oružani sukob, ostaje nam da zaključimo da su države članice Saveta bezbednosti ovu situaciju označile kao nemeđunarodni oružani sukob. Kriterijumi postojanja nemeđunarodnog oružanog sukoba i, samim tim, njegovog razlikovanja od unutrašnjih nemira i zategnutosti su, prema praksi Međunarodnog krivičnog tribunala za bivšu Jugoslaviju, intenzitet nasilja i organizovanost oružanih snaga ili grupa.⁴¹ Očigledno je da su države članice Saveta bezbednosti ocenile da su ovi neophodni kriterijumi bili zadovoljeni pre donošenja rezolucije 1970.

U rezoluciji 1970 Savet bezbednosti govori o „primeni sile nad mirnim demonstrantima, smrti civila (...), podstrekivanju nasilja nad civilnim stanovništvom koje čini najviši nivo libijske vlade...”; podseća „libijske vlasti na odgovornost da zaštite svoju populaciju”; naglašava „obavezu poštovanja slobode mirnog okupljanja i izražavanja, uključujući i slobodu medija”; ali i poziva libijske vlasti da na odgovornost pozovu „one koji su odgovorni za napade (...) na civile”.⁴² Osim toga, u rezoluciji se libijskim vlastima nalaže i da „obebede siguran prolaz humanitarnih i medicinskih zaliha”.⁴³ Rezolucija 1973 uglavnom ponavlja ove zahteve, ali pominje i nove prekršaje poput „arbitrarnih pritvaranja, nasilnih nestanaka, mučenja i zajedničkih pogubljenja”, ili „kontinuirane upotrebe plaćenika libijskih vlasti”.⁴⁴

Mere Saveta bezbednosti predviđene članovima 41 i 42 Povelje – slučaj Libija

Ukoliko Savet bezbednosti proceni da su ispunjeni uslovi propisani članom 39 Povelje, može da posegne za merama predviđenim članom 41 i 42 ovog međunarodnog ugovora. Povelja UN predviđa da „Savet bezbednosti Ujedinjenih nacija može odlučiti kakve mere koje ne povlače upotrebu oružane sile treba da se primene u cilju izvršenja njegovih odluka... Ove mogu da sadrže potpun ili delimičan prekid ekonomskih

⁴⁰ O domenu primene međunarodnog humanitarnog prava pogledati bliže: Vesna Knežević-Predić, *Ogled o međunarodnom humanitarnom pravu*, Fakultet političkih nauka, Beograd, 2007.

⁴¹ Videti naročito: *Odluka po žalbi odbrane na odluku o nadležnosti Žalbenog veća*, tužilac v. Duško Tadić, predmet br. IT-94-1-AR72, Žalbeno veće Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (ICTY), 2. oktobar 1995. Ocena prakse Suda u ovom pogledu u: Vesna Knežević-Predić, *Ogled o međunarodnom humanitarnom pravu*, op. cit., str. 127-162.

⁴² „Resolution 1970 (2011)”, Security Council of the United Nations, 26th February 2011. Ovde se, očigledno, istovremeno pominju i prekršaji međunarodnog humanitarnog prava i prava ljudskih prava.

⁴³ Ibid.

⁴⁴ „Resolution 1973 (2011)”, Security Council of the United Nations, 17th March 2011.

odnosa i železničkih, pomorskih, vazdušnih, poštanskih, telegrafskih, radiografskih i drugih veza, a, isto tako, i prekid diplomatskih odnosa”.⁴⁵

Kao što je moguće primetiti, osnovno ograničenje Saveta u primeni mera po članu 41 jeste da one ne smeju podrazumevati upotrebu oružane sile.⁴⁶ Osim toga, upotreba termina „može odlučiti” i „ove mogu da sadrže” jasno upućuje na zaključak da „član 41 pominje nekoliko primera različitih naloženih mera i Savet njima nije ograničen”.⁴⁷ Veoma široko tumačenje člana 41 Povelje u ovom smislu dovelo je do usvajanja takođe i nekih kvazisudskih i kvazilegislativnih mera Saveta.⁴⁸

U rezoluciji 1970 Savet bezbednosti se izričito poziva na član 41 Povelje, i u okviru mera predviđenih ovim članom pominje: upućivanje situacije u Libiji od 15. februara 2011. godine tužiocu Međunarodnog krivičnog suda; uvođenje embarga na neposredno ili posredno snabdevanje, prodaju ili transfer oružja Libiji; zabranu putovanja licima koja su izlistana u Aneksu I ove rezolucije; zamrzavanje sredstava pojedincima i telima pomenutim u Aneksu II ove rezolucije; osnivanje novog komiteta za sankcije.

Član 13 (b) Statuta Međunarodnog krivičnog suda propisuje da „Sud obavlja svoju nadležnost (...) u sledećim slučajevima:

(...) (b) U situaciji kada je izvršenje jednog ili više krivičnih dela prijavljeno tužiocu od strane Saveta bezbednosti koji postupa u skladu sa glavom VII Povelje UN...”⁴⁹ Tužilac, ipak, zadržava pravo da sam proceni šta bi u „situaciji” u Libiji trebalo istražiti ili koga bi eventualno trebalo goniti.⁵⁰ Ono što svakako naglašava važnost odnosa Saveta bezbednosti sa pomenutim Sudom jeste činjenica da Savet može proširiti nadležnost Suda i na države koje nisu potpisnice Statuta. Upravo je ova činjenica važna za slučaj Libije jer ona nije strana potpisnica Statuta. Tužilac Međunarodnog krivičnog suda Luis Moreno-Okampo (*Moreno-Ocampo*) je od sudija Međunarodnog krivičnog suda zatražio da izdaju nalog za hapšenje Moamera Gadafiga (*Muammar Mohammed Abu Minya Qadhafi*) i dvojice njegovih saradnika zbog optužbi za zločin protiv čovečnosti.⁵¹ Na sednici

⁴⁵ Član 41 Povelje UN, citirano prema: Vidan Hadži-Vidanović, Marko Milanović (urs), *Međunarodno javno pravo*, zbirka dokumenata, op. cit., str. 52.

⁴⁶ Postoji, ipak, sporno pitanje da li je dozvoljena upotreba oružane sile kako bi se obezbedile mere iz člana 41. O tome pogledati bliže: Bruno Simma (ed.), *The Charter of the United Nations, A Commentary*, op. cit., pp. 624–625.

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ O tome pogledati bliže: O. Račić, *Ujedinjene nacije između moći i prava*, op. cit., str. 79–83.

⁴⁹ Član 13 (b) Statuta Međunarodnog krivičnog suda, citirano prema: Vesna Knežević-Predić, Saša Avram, Željko Ležaja (urs), *Izvori međunarodnog humanitarnog prava*, Beograd, 2007, str. 638.

⁵⁰ O veoma zanimljivom odnosu Saveta bezbednosti i Međunarodnog krivičnog suda (uključujući i tužioca) bliže pogledati: Dan Sarooshi, *The Peace and the Justice Paradox: The International Criminal Court and the UN Security Council*, u: Dominic McGoldrick, Peter Rowe, Eric Donnelly, *The Permanent International Criminal Court*, Hart Publishing, 2004, pp. 95–120.

⁵¹ Izjava tužioca dostupna je na Internet adresi: <http://www.icc-cpi.int/menus/icc/structure%20of%20the%20court/office%20of%20the%20prosecutor/reports%20and%20s>

održanoj 27. juna 2011. godine, Sud je izdao nalog za hapšenje Gadafija, jednog od njegovih sinova i šefa vojne bezbednosne službe u Libiji.⁵²

Savet bezbednosti je u svojoj rezoluciji 1970 podsetio i na član 16 Statuta Međunarodnog krivičnog suda koji kaže da „istraga ili krivično gonjenje neće biti započeto ili sprovedeno po ovom Statutu u periodu od 12 meseci pošto je Savet bezbednosti u rezoluciji prihvaćenoj u skladu sa glavom VII Povelje UN izneo ovaj zahtev Sudu o odlaganju istrage ili krivičnog gonjenja; Savet bezbednosti može da ponovi svoj zahtev pod istim uslovima”.⁵³ Cilj ove odredbe bio je da se Savetu praktično omoguću procena da li bi gonjenje određenih lica doprinelo narušavanju mira i bezbednosti u svetu ili novim nevinim žrtvama. Ukoliko Savet dođe do pozitivnog odgovora na ova pitanja, on ima pravo da (praktično beskonačno) odloži istragu ili krivično gonjenje određenih lica iako bi to moglo da se protumači kao prepreka postizanju pravde.

Što se tiče uvođenja embarga na uvoz oružja Libiji, ova mera jedna je od najčešćih kojima je Savet pribegavao u svojoj dosadašnjoj praksi.⁵⁴ Njena „popularnost” verovatno se može zahvaliti i činjenici da ne pogađa građane koji ne učestvuju u vlasti, za razliku od ekonomskih sankcija koje se takođe propisuju članom 41. U okviru ovih mera Savet je takođe i „ohrabrio države članice da preduzmu korake kako bi efikasno obeshrabrili svoje državljane od putovanja u Arapsku Libijsku Džamahiriju radi učešća u aktivnostima libijskih vlasti, a koje bi jasno mogle da doprinesu povredama ljudskih prava”.⁵⁵

Zamrzavanje sredstava predstavlja još jednu od mera koje je Savet sproveo u vezi sa situacijom u Libiji. U vezi sa ovom merom moguće je postaviti nekoliko pitanja. Prvo – na osnovu kojeg kriterijuma se biraju lica kojima će biti zamrznuta imovina (u Aneksu II rezolucije pominje se šest osoba). Za taj zadatak Savet bezbednosti osnovao je posebni komitet, ali rezolucijom ipak nisu ustanovljeni kriterijumi na osnovu kojih će taj komitet određivati kome će se imovina zamrznuti. Drugo, rezolucijom se uopšte ne precizira do kada će ta imovina biti zamrznuta. Štaviše, Savet bezbednosti „izražava svoju nameru da osigura da će zamrznuta sredstva (...) u kasnijoj fazi biti dostupna i da će se koristiti u korist naroda Arapske Libijske Džamahirije”.⁵⁶ Kako bi odgovorio na ovu vrstu prigovora, Savet je još 2006. godine doneo rezoluciju 1730 kojom je precizirana procedura

tatements/statement/statement%20icc%20prosecutor%20press%20conference%20on%20libya%2016%20may%202011?lan=en-GB, 08/06/2011.

⁵² Obrazloženje Suda za davanje ovog naloga dostupno je na Internet adresi: <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc1102080.pdf>, 01/07/2011.

⁵³ Član 16 Statuta Međunarodnog krivičnog suda, citirano prema: Vesna Knežević-Predić, Saša Avram, Željko Ležaja (urs), *Izvori međunarodnog humanitarnog prava*, op. cit., str. 638.

⁵⁴ Pogledati, na primer, rezolucije 713 (1991) o Jugoslaviji, 733 (1992) o Somaliji, 748 (1992) o Libiji, 788 (1992) o Liberiji, itd.

⁵⁵ “Resolution 1970 (2011)”, Security Council of the United Nations, 26th February 2011.

⁵⁶ Ibid. U ovom trenutku se među članicama Saveta bezbednosti vodi debata o eventualnoj potrebi odmrzavanja određenih sredstava koja bi bila na raspolaganju građanima Libije.

skidanja nekog lica sa liste onih kojima je imovina zamrznuta.⁵⁷ Čini se, ipak, da i ovako poboljšana procedura teško može da odgovori zahtevima koje postavlja međunarodno pravo ljudskih prava.

Zamrzavanje imovine bi, po pravilu, trebalo da bude privremena mera (za razliku od oduzimanja imovine). Zatim, cilj te mere trebalo bi da bude sprečavanje kršenja prava ljudskih prava i međunarodnog humanitarnog prava, a ne kažnjavanje pojedinaca. Oduzimanje sredstava bi u tom kontekstu moglo da nastane samo kao posledica odluke nadležnog sudskog organa, što Savet bezbednosti svakako nije.⁵⁸ Ukoliko je, sa druge strane, Savet bezbednosti ovakvu formulaciju skovao računajući da su ova lica svakako kriva za kršenje ljudskih prava, onda to krši određena prava koja su im zagarantovana međunarodnim pravom. Povezano sa tim, nema nikakve sumnje da je Savet bezbednosti prilikom donošenja svojih odluka ograničen ne samo „ciljevima i načelima UN”,⁵⁹ već i peremptornim normama međunarodnog prava.⁶⁰ Određenim licima se rezolucijom 1970 zabranjuje i ulazak ili tranzit kroz teritoriju država članica (u Aneksu I nalaze se imena 16 lica).

Još jedan zahtev Saveta bezbednosti iz rezolucije 1970 zasluži pažnju. Naime, pozivajući se na član 41 Povelje UN, Savet bezbednosti „zahteva da se nasilje odmah spreči i poziva na *preduzimanje koraka kako bi se ispunili legitimni zahtevi stanovništva*” (kurziv dodat).⁶¹ Na prvi pogled nije sasvim jasno na koje legitimne zahteve stanovništva Savet bezbednosti misli. Može se pretpostaviti da misli na zahteve demonstiranata koji su protestovali protiv vlasti Muamera Gadafiga, ali nije sasvim jasno na koje se njihove zahteve poziva, kao i u kakvoj je to vezi sa održanjem mira i bezbednosti u svetu. Možda se ovo odnosi na princip demokratske legitimnosti koji nalaže „da bi vlade trebalo da budu zasnovane na saglasnosti naroda, vladavini prava i poštovanju ljudskih prava, kao i da vlade koje su izabrane na slobodnim izborima i verne mandatu koji im je dat ne treba da budu nasilno svrgnute”.⁶²

U vezi sa ovim se, međutim, postavljaju neka načelna pitanja koja nisu povezana samo sa slučajem Libije. Jedno od njih takođe je (svakako ne najmanje važno) i da li Savet bezbednosti ima takvu strukturu i mandat da ponudi odgovore na ova pitanja. Slično tome možda bi trebalo razmišljati i o oceni Saveta da „opšti i sistematski napadi na civilno stanovništvo koji se

⁵⁷ Tekst Rezolucije 1730 dostupan je na Internet adresi: [http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1730\(2006\)](http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1730(2006)), 01/07/2011.

⁵⁸ Veoma zanimljiv slučaj koji dotiče ovu temu je: Case T-315/01, *Yassin Abdullah Kadi v. Council of the European Union and Commission of the European Communities* (2005) ECR-3533. Za veoma dobru analizu ovog slučaja pogledati: G. De Burca, „The European Court of Justice and the International Legal Order after Kadi”, *The Jean Monnet Working Papers*, No. 01/09.

⁵⁹ Član 24 Povelje UN, citirano prema: Vidan Hadži-Vidanović, Marko Milanović (urs), *Međunarodno javno pravo*, zbirka dokumenata, op. cit., str. 50.

⁶⁰ Bliže o *ius cogens* normama pogledati: A. Orkelashvili, *Peremptory Norms in International Law*, Oxford University Press, 2006.

⁶¹ „Resolution 1970 (2011)”, Security Council of the United Nations, 26th February 2011.

⁶² Bertrand R. Ramcharan, *The Security Council and the Protection of Human Rights*, op. cit., p. 1.

trenutno dešavaju u Arapskoj Libijskoj Džamahiriji mogu da se podvedu pod zločine protiv čovečnosti".⁶³ Iako Savet ovde koristi blagu formulaciju „mogu da se podvedu” (*may amount*), moguće je postaviti pitanje da li i u kojoj meri Savet, kao politički organ, može da procenjuje pravne kvalifikacije poput zločina protiv čovečnosti.

Za razliku od rezolucije 1970, rezolucija 1973 ovlašćuje države članice da primene mere predviđene članom 42 Povelje, a koje podrazumevaju „takvu akciju vazduhoplovnim, pomorskim ili suvozemnim snagama koja je potrebna radi održanja ili vaspostavljanja međunarodnog mira i bezbednosti. Takva akcija može uključiti demonstracije, blokadu i druge operacije vazduhoplovnim, pomorskim ili suvozemnim snagama članova Ujedinjenih nacija”.⁶⁴ Osnovna razlika u odnosu na mere predviđene članom 41 Povelje je što mere iz člana 42 podrazumevaju upotrebu oružane sile. Osnovna sličnost sadrži se u tome što su navedene mere samo primeri mogućih mera koje Savetu stoje na raspolaganju. Prilikom donošenja mera po glavi VII Povelje, Savet ne mora prvo da donese mere iz člana 41, pa tek ukoliko se one pokažu kao nedovoljne – odluku o primeni člana 42.

U svojoj rezoluciji 1973, Savet nije izričito naveo da donosi mere po članu 42 Povelje, ali je ovlastio „države članice (...) da preduzmu sve neophodne mere (...) kako bi zaštitile civile i oblasti naseljene civilnim stanovništvom (...) u Libijskoj Arapskoj Džamahiriji, uključujući i Bengazi...” (kurziv dodat).⁶⁵ Sa druge strane, Savet je izričito isključio „stranu okupaciju u bilo kom obliku na bilo kojem delu libijske teritorije”.⁶⁶

Savet bezbednosti je takođe odlučio i da uvede zabranu svih letova u vazdušnom prostoru Libije „kako bi se pružila pomoć civilima”.⁶⁷ Pod ovu zabranu ne potpadaju letovi čija je jedina svrha pružanje humanitarne pomoći ili evakuacija stranih državljana, kao i letovi vazduhoplova država članica čiji je cilj da se sprovede zabrana letova u cilju zaštite civila. Rezolucijom 1973 uvodi se i zabrana poletanja, sletanja ili preletanja teritorije država članica UN, svih vazduhoplova registrovanih u Libiji.

Rezolucija 1973 u odnosu na rezoluciju 1970 takođe proširuje i spisak lica, odnosno tela kojima se zabranjuje putovanje ili kojima se zamrzava imovina. Osim toga, njom se osniva i Panel eksperata čiji je osnovni cilj pomoć komitetu osnovanom rezolucijom 1970.

Zaključak

Povelja Ujedinjenih nacija doneta je pre svega kako bi sprečila sukobe država. U međuvremenu su, međutim, međunarodni oružani sukobi

⁶³ “Resolution 1970 (2011)”, Security Council of the United Nations, 26th February 2011.

⁶⁴ Član 42 Povelje UN, citirano prema: Vidan Hadži-Vidanović, Marko Milanović (urs), *Međunarodno javno pravo*, zbirka dokumenata, op. cit., str. 52.

⁶⁵ “Resolution 1973 (2011)”, Security Council of the United Nations, 17th March 2011.

⁶⁶ Ibid.

⁶⁷ Ibid.

postali izuzetak, a nemeđunarodni pravilo. Ovakva tendencija nije, ipak, ozbiljnije uticala na lakše postizanje međunarodnog mira i bezbednosti jer je broj tih nemeđunarodnih oružanih sukoba veliki, a intenzitet nasilja često uopšte ne zaostaje za ratovima među državama.

Opisanim tendencijama morao je da se prilagodi i Savet bezbednosti Ujedinjenih nacija. Primena člana 39 Povelje UN u praksi ovog njenog organa jasno pokazuje spremnost Saveta da nemeđunarodne oružane sukobe u veku povećane međuzavisnosti subjekata međunarodnih odnosa okarakteriše kao pretnju miru. Samim tim, mere predviđene glavom VII Povelje mogu biti aktivirane i u ovim situacijama. Sa druge strane, ljudska prava opstaju na vrhu prioriteta na agendi međunarodnih odnosa i pored povremenih uspona i padova. Drastična kršenja normi ove grane prava snažno odjekuju i bude reakciju, i to ne samo među „državama Zapada”. U takvoj situaciji, opasnost da takva kršenja ljudskih prava postanu uzrok ugrožavanja regionalnog (ili svetskog) mira i bezbednosti postaje sasvim realna, zbog čega bi trebalo pozdraviti spremnost Saveta bezbednosti da reaguje u slučajevima njihovog drastičnog kršenja.

Upravo su to razlozi što Savet bezbednosti UN mora da zadrži značajnu fleksibilnost prilikom tumačenja mera po glavi VII Povelje kao okidača pretnje miru. To ga, ipak, ne bi smelo povesti na put delovanja koje bi izgubilo sva ograničenja. U tom slučaju nastala bi nepopravljiva šteta ne samo po delovanje ovog organa, već i po međunarodne odnose u celini.

Slučaj Libije mogao bi da bude dobar primer. Savet bezbednosti nastavio je sa praksom pozivanja na povrede prava ljudskih prava i međunarodnog humanitarnog prava kao motiva svoga delovanja. U isto vreme, nastavio je i sa povezivanjem uticaja situacije u Libiji na nivo međunarodnih odnosa. Primena mera po članovima 41 i naročito 42 Povelje u ovoj afričkoj državi pokazuje svu ozbiljnost posledica koje one nose sa sobom. Slučaj Libije bi za početak mogao da posluži kao dobro podsećanje na činjenicu da mere Saveta bezbednosti moraju biti proporcionalne pretnji miru zbog kojih su i aktivirane. Zatim, neophodno je prisetiti se da Ujedinjene nacije imaju i druge organe koji bi mogli biti aktivirani u situacijama koje bi prethodile nastanku pretnje miru, kao i da države i dalje imaju i druge „alate” za rešavanje međunarodnih sporova – osim sile. U tom kontekstu trebalo bi posmatrati i odnos Saveta bezbednosti sa ICC. Taj odnos predstavlja dobru priliku koju ne bi trebalo da pokvare pokušaji preteranog uticaja Saveta na Sud nekim njegovim političkim motivima, ili nedostatak svesti tužioca i sudija da je u odnosima sa Savetom neophodno imati i određene diplomatske veštine.

Bibliografija

Knjige

1. Brownlie, I., *International Law and the Use of Force by States*, Oxford University Press, 1961.

2. De Wet, Erika, *The Chapter VII Powers of the United Nations Security Council*, Hart Publishing, 2004.
3. Dinstein, Yoram, *War, Agression and Self-defence*, Cambridge University Press, 2004.
4. Knežević-Predić, Vesna, *Ogled o međunarodnom humanitarnom pravu*, Fakultet političkih nauka, Beograd, 2007.
5. Knežević-Predić, Vesna, Avram, Saša, Ležaja, Željko (urs), *Izvori međunarodnog humanitarnog prava*, Beograd, 2007.
6. Lowe, Vaughan, Roberts, Adam, Welsh, Jennifer, Zaum, Dominik (eds), *The United Nations Security Council and War*, Oxford University Press, 2008.
7. McGoldrick, Dominic, Rowe, Peter, Donnelly, Eric, *The Permanent International Criminal Court*, Hart Publishing, 2004.
8. Ninčić, Đuro, *Problem suverenosti u Povelji i praksi Ujedinjenih nacija*, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, 1967.
9. Orkelashvili, A., *Peremptory Norms in International Law*, Oxford University Press, 2006.
10. Provost, René, *International Human Rights and Humanitarian Law*, Cambridge University Press, 2002.
11. Račić, O., *Ujedinjene nacije između moći i prava*, Službeni glasnik, 2010.
12. Ramcharan, Bertrand R., *The Security Council and the Protection of Human Rights*, Martinus Nijhof Publishers, 2002.
13. Simma, Bruno (ed.), *The Charter of the United Nations, A Commentary*, Oxford University Press, 1994.

Članci

1. De Burca, G., "The European Court of Justice and the International Legal Order after Kadi", *The Jean Monnet Working Papers*, No. 01/09.

Dokumentacija

1. Case T-315/01, *Yassin Abdullah Kadi v. Council of the European Union and Commission of the European Communities*, (2005) ECR-3533.
2. International Court of Justice, *Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Judgment)*, 27th June 1986, General List No. 70.
3. *Odluka po žalbi odbrane na odluku o nadležnosti Žalbenog veća*, tužilac v. Duško Tadić, predmet br. IT-94-1-AR72, Žalbena veće Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (ICTY), 2. oktobar 1995.
4. "Resolution 1160 (1998)", Security Council of the United Nations, 31th March 1998.
5. "Resolution 1199 (2011)", Security Council of the United Nations, 23th September 1998.
6. "Resolution 1970 (2011)", Security Council of the United Nations, 26th February 2011.
7. "Resolution 1973 (2011)", Security Council of the United Nations, 17th March 2011.
8. "Resolution 688 (1991)", Security Council of the United Nations, 5th May 1991.

9. "Resolution 713 (1991)", Security Council of the United Nations, 25th September 1991.
10. "Resolution 929 (1994)", Security Council of the United Nations, 22nd May 1994.
11. Hadži-Vidanović, Vidan, Milanović, Marko (urs), *Međunarodno javno pravo*, zbirka dokumenata, Beogradski centar za ljudska prava, Beograd, 2005.

Miloš Hrnjaz

UN SECURITY COUNCIL AUTHORITIES UNDER UN CHARTER CHAPTER VII - THE CASE OF LIBYA

ABSTRACT

The practice of the United Nations bodies is very important not only for understanding of contemporary operation of this international organization but also for understanding of contemporary international relations. The author points at execution of powers of the UN Security Council, pursuant to Chapter VII of the UN Charter, in the Libyan case. UN Security Council Resolutions 1970 and 1973 relative to Libya situation represent consistent continuation in execution of powers of the UN Security Council pursuant to Chapter VII as it was the case in the whole post Cold-War era. Nevertheless, it does not mean that these resolutions do not trigger certain controversial questions, such as limitation of these powers of the UN Security Council and potential disturbance of institutional balance within the United Nations.

Key words: Security Council, prohibition of use of force and threats, Chapter VII of UN Charter, United Nations, Libya.